

Forgiveness – Asking of Ourselves What we Ask of God

Rav Hanan Schlesinger
Elul 5766 / September 2006

About us

*The **Community Kollel of Dallas** seeks to strengthen our Jewish community through the shared experience of Torah study in a non-judgmental environment. A unique combination of worldliness and Judaic scholarship makes the men & women of the Kollel wonderful ambassadors of Jewish living and learning in our modern society.*

Schultz Rosenberg Campus, 12324 Merit Drive, Dallas TX, 75251

Phone: 214-295-3525

Fax: 214-295-3526

Email: kollelofdallas@sbcglobal.net

Web site: www.kollelofdallas.org

The Community Kollel of Dallas is an affiliate of the Center for the Jewish Future of Yeshiva University

Forgiveness - Asking of Ourselves What we Ask of God

משנה תורה לרמב"ם, הלכות חובל ומזיק, פרק ה', הלכות ט', י'
 חובל בחבירו אע"פ שנתן לו חמשה דברים אין מתכפר לו ואפילו הקריב כל אילי נביות אין מתכפר לו
 ולא נמחל עונו עד שיבקש מן הנחבל וימחול לו :
 ואסור לנחבל להיות אכזרי ולא ימחול לו ואין זו דרך זרע ישראל אלא כיון שבקש ממנו החובל ונתחנן
 לו פעם ראשונה ושניה וידע שהוא שב מחטאו וניחם על רעתו ימחול לו וכל הממהר למחול הרי הוא
 משובח ורוח חכמים נוחה הימנו :

Rambam's Mishne Torah, Laws of Torts and Damages, chapter 5, laws 9 and 10

One who has inflicted bodily injury upon his fellow, even if he has paid him the five payments (required by the halacha), will not have his sin atoned for and will not be forgiven, even if he sacrificed all the sacrifices in the world, until he requests forgiveness from the injured party and the latter forgives him.

It is forbidden for the injured party to act cruelly and to refrain from forgiving. Such is not the way of the Seed of Israel. Rather, when the one who has inflicted bodily injury requests and begs for forgiveness once and then again, and it is thereby clear that he has repented for his sin, and regrets his evil, he must forgive him. One who is quick to forgive is praiseworthy, and is acting according to the spirit of the sages.

משנה תורה לרמב"ם, הלכות תשובה פרק ב' הלכות ט' ו - י'

אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן אבל עבירות שבין אדם לחבירו כגון החובל את חבירו או המקלל חבירו או גוזלו וכיוצא בהן אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו אע"פ שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו אפילו לא הקניט את חבירו אלא בדברים צריך לפייסו ולפגע בו עד שימחול לו לא רצה חבירו למחול לו מביא לו שורה של שלשה בני אדם מריעו ופוגעין בו ומבקשין ממנו לא נתרצה להן מביא לו שניה ושלישית לא רצה מניחו והולך לו וזה שלא מחל הוא החוטא ואם היה רבו הולך ובא אפילו אלף פעמים עד שימחול לו :
 אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפייס אלא יהא נוח לרצות וקשה לכעוס ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול מוחל בלב שלם ובנפש חפצה ואפילו הצר לו וחסא לו הרבה לא יקום ולא יטור וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון

Rambam's Mishne Torah, Laws of Repentance, chapter 9, laws 9 and 10

Repentance and the Day of Atonement atone only for sins, such as eating a forbidden food, having prohibited intercourse, et cetera, which are committed against God. Sins such as injuring, cursing, stealing, et cetera, which are committed against one's fellow man are never forgiven until he has paid any necessary fines to the person against whom he sinned, and has requested - and has been granted - forgiveness from the injured party. Even though he may have paid back any due money he still has to request and be granted forgiveness. Even if he merely sinned against the other verbally, he still must appease him and make up for it, until the other party forgives him. If the person against whom he had sinned did not want to forgive him then he has to ask him for forgiveness in front of three other people. If he still didn't want to forgive him then he must attempt a second and a third time, and if he still didn't want to forgive him he may leave him and go his way. In such a case the one that refuses to forgive is the sinner. If the injured party was his teacher, he must ask for forgiveness even a thousand times until he receives forgiveness.

Schultz Rosenberg Campus, 12324 Merit Drive, Dallas TX, 75251

Phone: 214-295-3525

Fax: 214-295-3526

Email: kollelofdallas@sbcglobal.net

Web site: www.kollelofdallas.org

It is forbidden to be harsh and non-appeasing. One should rather be forgiving and slow to anger, and whenever a sinner asks one for forgiveness one should grant it wholeheartedly. Even if the sinner had distressed one considerably and sinned against one a lot, one must not take revenge or bear a grudge. Such is the way of the Seed of Israel, whose hearts are proper.

משנה תורה לרמב"ם, הלכות דעות פרק ז', הלכות ז' ו-ח'

הנוקם מחבירו עובר בלא תעשה שנאמר לא תקום ואע"פ שאינו לוקה עליו דעה רעה היא עד מאד אלא ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי ואינן כדי לנקום עליהם כיצד היא הנקימה אמר לו חבירו השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך למחר צריך לשאול ממנו אמר לו חבירו השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני כששאלתי ממך הרי זה נוקם אלא כשיבוא לו לשאול יתן בלב שלם ולא יגמול לו כאשר גמלו וכן כל כיוצא

וכן כל הנוטר לאחד מישראל עובר בלא תעשה שנאמר ולא תטור את בני עמך כיצד היא הנטירה ראובן שאמר לשמעון השכיר לי בית זה או השאילני שור זה ולא רצה שמעון לימים בא שמעון לראובן לשאול ממנו או לשכור ממנו ואמר לו ראובן הא לך הריני משאילך ואיני כמותך לא אשלם לך כמעשיך העושה כזה עובר בלא תטור אלא ימחה הדבר מלבו ולא ... עד שימחה העון מלבו ולא יזכרנו כלל וזו היא הדעה הנכונה:

Rambam's Mishne Torah, Laws of Character Traits, chapter 7, laws 7 and 8

One who takes revenge on someone else is transgressing a negative commandment, for it is written, "You shall not take revenge". Even though committing this sin does not make one liable to flogging, it is nevertheless a very bad characteristic. It is fitting to wipe away his hurt concerning all things of this world, for in truth all personal affronts are meaningless and are simply not worth taking revenge over. What is revenge? If [for example] his fellow came and said please lend me your axe, and he responded that he will not lend it out, and then later the second one went to the first and asked to borrow his axe and he responded by saying: Just as you did not lend me your axe so I will not lend you my axe, then he is taking revenge. He should really lend wholeheartedly, and not recompense the other in the way that he was treated. Similar situations have the same law.

Similarly, anyone who bears a grudge against another Jew is also transgressing a negative commandment, for it is written, "...nor bear any grudge against the children of your people". What is a grudge? If [for example] Reuben asked Simon to rent him his house or lend him his ox, and Simon refused, and then after some time Simon asked a loan or rental of Reuben, and Reuben gives it to him but tells him: I'll lend it to you; I am not like you and neither am I going to play tit for tat, then Reuben is transgressing the injunction against bearing a grudge. Reuben should really erase the matter [of having being refused] from his heart and should not bear a grudge ...but rather must totally forget the matter and not remember it at all. This is the proper temperament.

משנה תורה לרמב"ם, הלכות תלמוד תורה, פרק ז', הלכה י"ג

אע"פ שיש רשות לחכם לנדות לכבודו אינו שבח לתלמיד חכם להנהיג עצמו בדבר זה אלא מעלים אזניו מדברי עם הארץ ולא ישית לבו להן כענין שאמר שלמה בחכמתו גם לכל הדברים אשר ידברו אל

Schultz Rosenberg Campus, 12324 Merit Drive, Dallas TX, 75251

Phone: 214-295-3525

Fax: 214-295-3526

Email: kollelofdallas@sbcglobal.net

Web site: www.kollelofdallas.org

תתן לבך וכן היה דרך חסידים הראשונים שומעים חרפתם ואינן משיבין ולא עוד אלא שמוחלים למחרף וסולחים לו וחכמים גדולים היו משתבחים במעשיהם הנאים ואומרים שמעולם לא נידו אדם ולא החרמוהו לכבודן וזו היא דרכם של תלמידי חכמים שראוי לילך בה במה דברים אמורים כשבוהו או חרפהו בסתר אבל תלמיד חכם שבוהו או חרפו אדם בפרהסיא אסור לו למחול על כבודו ואם מחל נענש שזה בזיון תורה אלא נוקם ונוטר הדבר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלח לו:

Rambam's Mishne Torah, Laws of Torah Study, chapter 7, laws 13

Even though a sage may pronounce a ban of excommunication to safeguard his honour, it is not praiseworthy for a sage to do so. He should rather ignore what the ignorant say and not pay any attention to them, as Solomon said in his wisdom, "To all the things that people say do not lend your ear". The way of the pious of bygone generations was to hear insults without reacting, and they would even forgive the person who had made them, and excuse him. The great Sages acted in a praiseworthy manner by never excommunicating anyone for the sake of their honour - this is the way in which it is fitting for a learned sage to act. However, this applies only to insults spoken in private, but if a learned sage was disgraced or shamed by someone in public, it is forbidden for him to forego his honour, and if he did forego his honour he should be punished, because it is a disgrace to the Torah. Instead, he should be mindful of the matter until the person in question asks for forgiveness, whereupon he should excuse him.

מסכת פסחים דף קי"ג עמוד ב'

שלשה הקדוש ברוך הוא אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מדותיו

Babylonian Talmud, Tractate Pesachim, page 113b

The Holy One, blessed be He, loves three kinds of men, viz.: Those that never become angry, those that never become intoxicated, and those that do not nurse their hurt.

מסכת תענית דף כ"ה עמוד ב'

שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה ירד רבי עקיבא אחריו ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים הוו מרנני רבנן יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו

Babylonian Talmud, Tractate Ta'anit, page 25b

Another time it happened that Rabbi Eliezer prayed in front of the congregation and recited the twenty-four benedictions (of the special prayers for drought), but he was not answered. Rabbi Akiva led the congregation in prayer after him, and said: "Our Father our King we have no other king but Thee. Our Father our King for Thine own sake have mercy upon us!" And his prayer was answered. The people then began to murmur (and say that R. Akiva was a greater man than R. Eliezer). A heavenly Voice went forth and said: Not because Rabbi Akiva is a greater man than Rabbi Eliezer was his prayer answered, but because he always wiped away his hurt, while Rabbi Eliezer never wiped away his hurt."

Schultz Rosenberg Campus, 12324 Merit Drive, Dallas TX, 75251

Phone: 214-295-3525

Fax: 214-295-3526

Email: kollelofdallas@sbcglobal.net

Web site: www.kollelofdallas.org

מסכת ראש השנה דף י"ז עמוד א'

אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר (מיכה ז: י"ח) נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע רב הונא בריה דרב יהושע חלש על רב פפא לשיולי ביה חזייה דחליש ליה עלמא אמר להו צביתו ליה זוודתא לסוף איתפח הוה מיכסיף רב פפא למיחזייה אמרו ליה מאי חזית אמר (ליה) [להו] אין הכי הוה ואמר להו הקדוש ברוך הוא הואיל ולא מוקים במיליה לא תקומו בהדיה שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון ועובר פשע

רש"י

המעביר על מדותיו - שאינו מדקדק למדוד מדה למצערם אותו, ומניח מדותיו והולך לו מעבירין לו על כל פשעיו - אין מדת הדין מדקדקת אחריהן, אלא מנחתן והולכת:

Babylonian Talmud, Tractate Rosh haShana, page 17a

Rava said: All who wipe away their hurt, their sins are all wiped away, as it is said [Micah, vii. 18]: "He pardoneth iniquity and forgiveth transgression." From whom does He pardon iniquity? From him who forgiveth transgression (committed against him by his neighbor). Rav Huna ben Rav Yehoshua fell sick, and Rav Papa went to visit him. The latter saw that the end was near, and said to those present: "Make ready his provisions (shrouds)." Finally he recovered, and Rav Papa was ashamed to see him. "Why did you think him so sick?" said they. "He was so, indeed," he replied, "but the Holy One, blessed be He, said that since he never nursed his hurt, hurt will not be nursed against him," as it is written: "He pardoneth iniquity and forgiveth transgression." From whom does He pardon iniquity? From him who forgiveth transgression.

מסכת מגילה דף כ"ח עמוד א'

שאלו תלמידיו את רבי נחוניא בן הקנה במה הארכת ימים אמר להם מימי לא נתכבדתי בקלון חברי ולא עלתה על מטתי קללת חברי וותרן בממוני הייתי ... ולא עלתה על מטתי קללת חברי כי הא דמר זוטרא כי הוה סליק לפורייה אמר שרי ליה לכל מאן דצערך ... שאל רבי עקיבא את רבי נחוניא הגדול במה הארכת ימים ... אמר ליה מימי לא קבלתי מתנות ולא עמדתי על מדותי וותרן בממוני הייתי ... ולא עמדתי על מדותי דאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע

רש"י ד"ה ולא עמדתי על מדותי

לשלם גמול רע למי שציערני

Babylonian Talmud, Tractate Megilla, page 28a

The disciples of R. Nechunia ben HaKana asked him to what he attributes his longevity, and he answered: I never sought honor through the disgrace of my neighbor, and the curse of my neighbor never remained in my heart upon my going to bed, and I was liberal with my money "The curse of my neighbor never remained in my heart upon my going to bed": As Mar Zutra, who upon going to bed used to say: I pardon all those who have vexed me. ... Rebbi Akivaa asked Rebbi Nechunia the Great the reason for his longevity. ... Never in my life did I accept presents, I never nursed hurt, and I was liberal with my money ... "I never nursed hurt": As Raba said: Whoever wipes away hurt has his sins wiped away. As it is written [Micah, vii. 18]: "Pardoning iniquity and forgiving

Schultz Rosenberg Campus, 12324 Merit Drive, Dallas TX, 75251

Phone: 214-295-3525

Fax: 214-295-3526

Email: [kollofdallas@sbcglobal.net](mailto:kollelofdallas@sbcglobal.net)

Web site: www.kollelofdallas.org

transgression": To whom does God pardon iniquity? To he who forgives the transgressions of his neighbor toward him.

סדר קריאת שמע שעל המטה

הריני מוחל לכל מי שהקעיס והקניט אותי או שחטא פנגדי בין בגופי בין בממוני בין בכבודי בין בכל אשר לי בין באונס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד בין בדבור בין במעשה. ולא יעגש שום אדם בסבתי :

Bedtime Shma

Master of the universe, I hereby forgive anyone who angered or antagonized me, whether against my body, my property, my honor, or against anything of mine, whether he did it accidentally willfully carelessly or purposely, whether through speech deed thought or notion – No man should be punished (by Heaven) because of me.

מסכת מגילה דף י"ב עמוד ב'
שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו

Babylonian Talmud, Tractate Megilla, page 12b

By the standard that one judges others, is he himself judged

מדרש במדבר רבה י"ט, כ"ג

ומנין שאם סרח אדם לחבירו ואמר לו חטאתי שנקרא חוטא אם אינו מוחל

קיצור שלחן ערוך סימן קל"א דיני ערב יום כפור

עבירות שבין אדם לחבירו, אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה את חבירו, שנא' מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, כלומר חטאתיכם שהם לפני ה' לבד, יוהכ"פ מכפר, אבל מה שבין אדם לחבירו אין יוהכ"פ מכפר ער שירצה את חבירו, לכן צריך כל אדם לדקדק שאם יש בידו ממון של אחרים שלא כדון, יחזיר לו ויפייס אותו. ואם יש בידו ממון שהוא מסופק בו אם הוא שלו על פי דין או לא, יודיע לחברו שהוא רוצה לעמוד עמו מיד לאחר יוהכ"פ לדין תוה"ק, ויקבל עליו באמת לקיים כאשר יצא מפי ה"ד. וגם אם לא חטא כנגד חברו אלא בדברים, צריך לפייסו, ומחוייב ללכת בעצמו לפייסו. אך אם קשה עליו או שהוא מבין כי יותר קרוב שיתפייס ע"י אמצעי, יעשה על ידי אמצעי. והאיש אשר מבקשין ממנו מחילה, ימחול בלב שלם ולא יהא אכזרי, כי אף זה ממדת ישראל אלא ממדת עשו שעליו נאמר ועברתו שמרה נצח, וכן הוא אומר על הגבעונים לפי שלא מחלו ולא נתפייסו, והגבעונים לא מבני ישראל המה. אבל דרכן של זרע ישראל הוא להיות קשה לכעוס ונוח לרצות. וכשהחוטא מבקש ממנו למחול, ימחול בלב שלם ובנפש חפצה, ואפילו הצר לו הרבה, ולא יקום ולא יטור. ואדרבה אם החוטא אינו מתעורר לבוא אליו לבקש מחילה, יש לו, להאיש העלוב להמציא את עצמו לאותו שחטא כדי שיבקש ממנו מחילה. ומי שאינו מעביר שנאה ביוהכ"פ, אין תפלתו נשמעת ח"ו. וכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל

